

Andrew Ísheim, valevni Javnaðarflokksins

í Suðurstreymoy skrifvar:

Lønarlagið má broytast

Tað kemur mær fyrri, upp undir val eru allir politikarar so góðir við arbeiðs- og fiskimannastættin. Tað verður unt teimum alt tað besta, nógva løn og nógva betri kor at liva undir. Ikki skal vera sagt her at so er ikki, men lagið tykist tað mær, at somu lótingsmenn gera tað eisini, sum skúgváðu til viks ynski frá øllum arbeiðarastætti landsins, nevniliga uppskotið um at fáa pristalsviðbótina hækkaða frá 1,15 oyru fyrri stigið upp til 1,50 oyru stigið oman fyrri hundræð. Tað visir seg í hvussu so er, at av øllum landsins kosnu monnum (tað sita 26 mans á tingi og fimm mans í landsstýrinum) var tað ikki so frægt, at ein einasti kleiv í tvey um at ganga hesum stætti á mæti og taka undir við teirra ynski við at leggja samsvarendi uppskot fram og síðani atkvætt um tað við navnakalli. Um so hevði verið gjørt, hevði tað verið lættari hjá arbeiðskvinnum og monnum at tikið støðu við valið 7. novembur. Sum kunnugt var einans meiriluti á tingi fyrri eini broytan av pristalsviðgerðini, soleiðis at hvørt stig oman fyrri 100 er 1,3 oyru frá 1. januar 1975.

Væl veit eg, at eitt uppskot varð lagt fram upp á 1,9 oyru fyrri stigið oman fyrri 100 við afturvirkandi kraft frá 1. mei 1971. Hetta seinasta uppskoyti vil eg halda er gjørt av gáløysni ella av ov litlum kunneika til arbeiðaraviðurskifti. Ti lat tað segg ikki gera at fremja eina slíka lógarbroytan.

Tað sum eg fegin vildi fingið fram, er hugsan arbeiðsstættins, sum eftir mini metan var, at teir menn og kvinnur, ið heitu tað Føroya Løgting og Føroya landsstýri við sínum umbønuni, at tað var ikki ráðiligt at taka av rívan til, tí um so hevði verið, var ongin ivi um, at tað bleiv kveistrað burtur, og onki vildi hent í málinum. Tað er longu sagt av onkrum, at tað var ein bati í at fáa eina hækking upp á 1,15 oyru fyrri stigið oman fyrri 100, og sjálvandi skal tað ikki avnoktast. Um so hevði verið, at viðbótin var hækkað til 1,5 oyra stigið oman fyrri 100 og sett í gildi frá 1. oktobur í ár vildi lønin nú verið kr. 20,85 um tíman, móti núverandi tímaløn kr. 17,97 — ein munur upp á kr. 2,88 um tíman. Nú kann so onkur filast á tað, eg her havi ført fram, tað veri so harvið.

Nú er so ein annar spurningur sum ger seg galdandi. Hvussu vera tímalønirnar roknaðar út í dag. Er ikki ein stóruskeivleiki komin í hesar útrokningar. Ti bera vit saman tann tímaløna og tann fastlønina nú og fram-

anundan, so siggja vit, at har er munur, so tað forslær, millum hvat teir hava nú um tíman og teir hava havt. Og hetta gongur

tann skeiva vegin. Tað skal leggjast aftrat, at teir fastlønitu fingi ikki ov nóg frammanundan, tí teir fingi ikki eina krónu í viðbót 1. mei í fjór, og ikki 75 oyru í viðbót 1. mei í ár, so sum galdandi sáttmáli tilskilar, men væl minni, og kemur hetta eftir mini meining av skeivum útrokningarhátti. Um tað var gingið fram eftir sama upprunaliga roknihátti, vildi ein tímalønur arbeiðsmaður í mun til hin fastlønara arbeiðsmannin liggið umleið kr. 19,20 um tíman. Nú kann so øll arbeiðarafjöldin siggja, at tað liggur ein ikki so lítill skulur innanhýsis hjá okkum sjálvum.

Um onkur skuldi trúð, at hesir útrokningarhættir eru skeivir, so kann og visa á, at tankvognsførararnir í Havn kunnu ásanna, at eg havi rætt. Ti í fjór bleiv ein rætting gjørd í lønútrokning teirra, sum lyfti teir ikki so lítið upp lønarliga. Sáttmálin var hin sami, pristalið eisini, tað var einans ein skeivleiki í útrokningarháttinum, ið varð rættaður.

Hvat skal so arbeiðara fjöldin gera fyrri at vinna fram á mál við lønarkrøvum sínum. Svárið verður greitt og einfalt. Fyrst av øllum: Set teir røttu menn og kvinnur inn í arbeiðarafelagini, harnæst teir røttu menn og kvinnur inn á ting. Nú er tíðin komin, tá hvørt pristalsstig má bliva 1,5 oyra fyrri stigið oman fyrri 100. Harnæst má ikki gloymast tað ófrávikiliga kravið um 40 tíma arbeiðsviku. Tó skal sigast, at rætta leiðin at fáa alt lønarlagið umskipað soleiðis, at sáttmálin skal gerast á rætta stað, og er tað við landsstýri. Eisini dýrtíðarviðgerðin má gerast meiri tíðarhóskandi og rættvisari.

Ráðini verða til arbeiðarafjöldin — kvinnur og menn — standandi saman um rættvisiskrøv tykkara.

Yvirtøka

Tað er ikki heilt sørt, at sambandsmenn og Dimmalætting hava hug at knokkroyta javnaðarflokkinn, tí hann hevur verið fyrri at yvirtaka umsitingina av sosialmálunum. Í eini grein varð gingið so vitt, at javnaðarflokkurin mest sum hevði latið seg lumpa av tjóðveldisflokkinum at atkvæða fyrri hesi yvirtøku.

Hetta er jú heilt skeivt, og tað vita sambandsmenn væl. Umboðsmenn sambandsflokksins í landsstýrinum kunnu ikki vera óvitandi um, at Jákup Lindenskov leingi hevur arbeitt við hesum máli, og at tað var hann, sum legði uppskotið um hesa umsitingaryvirtøku fyrri tingið.

Hetta var so eitt, men verri er tað, at sambandsmenn framhaldandi umrøða hesa umsitingaryvirtøku, sum um talan var um at yvirtaka sjálvt málsokið, og roynt verður at fáa fólk at trúgva, at skattaborgarin av hesum fær stórri byrður lagdar á herðar sínar, og at sosialu veitingarnar fara at minka. Hetta er eisini heilt skeivt. Talan er ikki um at yvirtaka hetta málsokið, men einans umsitingina av tj. Bytið av útreiðslunum verður ikki broytt av hesum, og sosialu veitingarnar verða ikki ávirkaðar av hesi umsitingaryvirtøku. Skuldi javnaðarflokkurin, sum fekk fólkapensiónina í lag og hinar sosialu veitingarnar, kanska gjørt nakað, sum týðir eitt afturstig? Nei, sjálvsagt ikki. Tað er tvortur imóti so, at javnaðarlandsstýrismaðurin, sum hevur hetta málsokið undir sær, hevur sæð hvussu tungt tað er at arbeiða við málum, sum vit ikki umsita sjálvir, og at ein yvirtøka av umsitingini vil verða eitt stórt framstig. Sjálv umsitingin kostar nakað, og av hesi útreiðslu skulu vit bera helmingin, sum pr. 1. april 1975, tá yvirtøkan verður framd, er mett til 500.000 kr um árið. Hvussu lítið hetta talið veruliga er sæst, tá vit minnst til, at landskassautreiðslur í 1974/75 eru slakar 175 milj. kr.

At javnaðarflokkurin fremur yvirtøku av umsitingini av einum málsoki, tá henda yvirtøka einans hevur gagnliga ávirkan, eigur ikki at undra nakran. Heldur má tað tykjast lagið, at sambandsmenn, sum eru óførir at breggja sær av at hava verið við til at skapa heimastýrisslógina, halda hetta vera illavörðið. Ti í § 9 í heimastýrisslógini stendur hetta: »Efter forhandling træffes der aftale om, i hvilke tilfælde og i hvilket omfang det er muligt inden for områder, der henhører under fællesanliggender, at overlade det færøske hjemmestyre at give de nærmere bestemmelser for de særlige færøske forhold og overtage administrationen af det pågældende område.«

Meintu sambandsmenn einki við hesum? ella løsu teir ikki alt uppskotið? ella hvi er tað so illavörðið at ganga eftir eini lógargrein, sum teir sjálvir siga seg hava verið við til at skapa?

Man ikki forklaðingin vera tann, at sambandsmenn hava so lítið álit á Føroya fólk og sær sjálvum, at teir roknaðu við, at tað fór aldri at henda, at vit vórðu mentir at

yvirtaka nakað sum helst? Allarhelst roknaðu teir við, at vit fóru at enda aftur í amtsstøðuni. Men soleiðis varð ikki.

Í skrá javnaðarflokksins stendur, at vit eiga at umsita bæði ser- og felagsmál. At tað ikki hevur gingið nakran veg við umsitingar-

yvirtøkum undrar ongan, sum kennir føroyska umsiting og tey støðugt vaksandi krøvini, sum bert tey yvirtøku sermálini seta til hesa umsiting. Lat meg tó undirstrika, at javnaðarflokkurin er ikki fyrri yvirtøku av nokrum málsoki ella nakrari umsiting, uttan tað er til gagns fyrri fólk, tí hetta má vera endamálið við allari yvirtøku. Sambandsflokkurin er tí ikki neyðugur sum borgsmaður fyrri, at vit ikki fara út í eitt yvirtøkuevintýr, sum slær okkum av fótum, javnaðarflokkurin er sjálvur nóg góð borgan fyrri hesum.

Javnaðarflokkurin helt tað vera ein fyrimun at yvirtaka umsitingina av sosialu málunum og heldur tað framvegis, og tí verður henda yvirtøka framd 1. april 1975. Aftan á henda dag skulu føroyingar ikki leita sær til ein danskan embætisstovn undir danskum politikarum í hesum máli, men til landsstýrið ella stovn undir tí.

Um javnaðarflokkurin seinni fremur umsitingaryvirtøku ella kanska yvirtøku av einum málsoki, hevur hetta bert eina orsök, nevniliga, at vit fáa eina betri umsiting og at áhugamálini hjá borgarunum verða betur røkt.

Ein yvirtøka av umsiting broytir einki í fíggarligu viðurskiftunum við Danmark.

Ein yvirtøka minkar einki um samarbeiðið við Danmark.

Javnaðarflokkurin fremur onga yvirtøku, sum ikki er til gagns fyrri land og fólk, og serliga fremur javnaðarflokkurin einki mál, sum kann skaða hin minni menta.

Stórt greiðari kann tað ikki sigast.

Kári D. Petersen

Gevið tykkum sjálvum meðávirkan á samfelagið gjøgnum javnaðarflokkinn